Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXXI № 42 (3609) Варшава, 18 жовтня 2026 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото Людмили Лабович

30 років з українською піснею: «Гілочка» з Черемхи відсвяткувала ювілей. с. 2

«Я відкривала для себе особистість Остапа Лапського як людини і поета». с. 8

Холмські відзначення 160-річчя народження Михайла Грушевського. с. 12

ISSN 027-8254
42
9 770027 825269

eprasa.pl 0d10841089

Людмила ЛАБОВИЧ
Фото авторки статті

30 років з українською піснею: «Гілочка» з Черемхи відсвяткувала ювілей

Це було справжнє свято українського дитячо-молодіжного ансамблю «Гілочка» з Черемхи. 2-3 жовтня в рідній оселі колективу проходили заходи, пов'язані зі святкуванням його 30-річного ювілею. Другий день відзначень відбувся в рамах щорічного фестивалю Союзу українців Підляшшя «Джерела – українські традиції і трансформації».

Протягом двох днів невелика залізнична оселя Черемха на Підляшші стала місцем святкування ювілею, дуже важливого для українського підляського середовища. Своє 30-ліття відзначала «Гілочка», один із головних фольклорних ансамблів регіону, яким від самого початку керує Ірина Вишенко. Група, у складі якої є учні і випускники Шкільно-дошкільного комплексу в Черемсі, продовжує співочу традицію регіону, зокрема навколишніх сіл.

Початки гурту пов'язані з уроками української мови, які були організовані в місцевій школі в Черемсі в 1995 році. Ансамбль виник роком пізніше – у 1996-му, з ініціативи вчительки та фахівчині з народного співу Ірини Вишенко (тоді Шеретухи), випускниці Інституту культури в Рівному. Це була форма заохочення дітей до того, аби вчилися вони рідної мови, пізнавали традицію своїх дідусів та доносили її до ширшого кола слухачів.

Колектив відкрив для молодого покоління ширший світ, бо ж у невеликій місцевості не було багато пропозицій проведення вільного часу, а тим більше – можливості їздити світом.

«Здається, що 30 років це досить багато, але швидко минув той час. Дівчата, які зі мною виступали, вперше могли поїхати на концерти по всій Польщі, а також і за кордон. Виступали, пізнавали культуру. Деякі ще й сьогодні кажуть, що добре було розвивати свої таланти в „Гілочці", і тепер самі засновують свої ансамблі, таким прикладом є „Добрина" з Білостока», – підкреслювала невтомна Ірина Вишенко.

Уже чергові покоління дітей з Черемхи переймають місцеву культуру

Невтомна керівниця Ірина Вишенко зі своїми вихованцями

Ювілей визначного колективу провели спільними силами Союз українців Підляшшя в рамах «Джерел» та Ґмінний осередок культури в Черемсі, який потурбувався про додаткові кошти, дякуючи чому відзначення могли продовжуватися два дні.

«„Гілочка" то для нас важни ансамбль. Є то континуація нашої льокальної культури, традиції. Діти співають, танцюют, мают обради. Добре, що такіє молодиє берут од старших пісні і не встидаються своєї культури. То важне для нас. Репрезентуют вони ґміну, регіон і думаю, що всі мают бути думни з того, що мают такій ансамбль», – наголошувала директорка Ґмінного осередку культури в Черемсі та лідерка фольк-гурту «Черемшина» Варвара Кузуб-Самосюк.

Святкування продовжувалися як у залі Ґмінного осередку культури, так і на відкритому повітрі, чому сприяла чудова сонячна погода, незвичайна для початку жовтня. Пройшло багато різноманітних заходів.

У програмі першого дня були гончарські майстер-класи, також зустрічі, під час яких можна було навчитися робити крайки та вишивати закладки. Крім того, відбувся показ фільму «Гілочка 4 пори року», що був знятий 20 років тому з участю «Гілочки» та чотирьох народних колективів з Підляшшя. Це запис чотирьох обрядів – весняних хороводів і пісень, традиційної жнивної «перепелиці», випікання короваю, а також колядування. Ілюстрацією одного з тих звичаїв було спільне відтворення на сцені весільного обряду випікання короваю у виконанні ювілярів та співочого колективу з Черемхи-Села. Наприкінці першого дня відбувся концерт і танці з гуртами «Батарея» та «ГрайБери».

eprasa.pl 0d10841089

Другий день ювілею поєднався з фестивалем «Джерела – українські традиції і трансформації». Пройшли чергові майстер-класи – створення крайки та вишивання сумок. А на свіжому повітрі «Гілочка» показала фрагмент жнивного обряду та відбувся концерт ансамблів, що виконують український репертуар. Крім ювілярів, виступили «Добрина» з Білостока, в якій співають колишні учасники «Гілочки», співочий ансамбль з Черемхи-Села, гурт «Вільчанки» з Вільки-Терехівської, «Родина» з Дуб'яжина, «Вервочки» з Вуорлі та фолькова «Черемшина» з Черемхи.

«Джерела – українські традиції і трансформації» – це був перший осінній захід Союзу українців Підляшшя.

«„Джерела" – то супер імпреза, яка відбувається в Черемсі вже багато років. На фестивалі завжди показуємо один з українських обрядів Підляшшя, які ще недавно функціонували і які пам'ятають старші люди. Ці обряди часто показує „Гілочка" разом з одним зі старших колективів. Якраз „Гілочка" в цьому році святкує 30 років свого існування. Це свято, поєднане з „Джерелами". Тішимося, що цей ансамбль так довго діє, багато дітей і молоді вже пройшло через руки пані Ірени, повстали також нові ансамблі. Дуже радіємо, що в Черемсі українська традиція живе і функціонує», – підкреслювала голова Союзу українців Підляшшя Марія Рижик.

Серед виступаючих на ювілею «Гілочки» не могло не бути народних колективів з навколишніх сіл. Саме від таких гуртів, як з Черемхи-Села або Вільки-Терехівської, діти переймають пісні і цілі обряди та згодом відтворюють їх на сцені – або самі, або разом з «бабцями», як називають своїх вчительок фольклору.

«Ми з самого початку з їми вспувпрацуєм. Ірена часто приїжджєла до нас, разом виступали. „Гілочка" переймала наши ружни пісні, награли на касеті колядки. Но нас було більш, а тепер осталося три», – говорили жінки з колективу «Вільчанки».

Як на кожному ювілеї, так і на святі гурту з Черемхи, не могло не бути слів привітання від офіційних гостей та подарунків. Як підкреслював війт ґміни Черемха Юрій Василюк, «Гілочка» займає в ґміні перше місце, коли йдеться про дитячо-молодіжні ансамблі, які зберігають місцеву українську традицію.

«Через 30 літ хтось умів скупіти діти, коб вони спивалі. „Гілочка" промує традицію Подляша, наших баб, і тая традиція не вмирає. Тепер ми чуємо тиї пісні зе сцени, алє колісь її можна було вчути вдома, як люде робилі щось в хаті, шиковалісь под празнік. Треба всьо зробіти, коб тая пісня знов вернулася додому, коб всі знов спивалі з тими малими дітьмі вдома наши колісні пісні. „Гілочка" – то „gałązka", алє бачимо, що вже з теї „Гілочкі" виросли дерева, повсталі нови ансамблі, котори тоже промуют нашу традицію», – говорив місцевою говіркою війт.

Окрім «Добрини» з Білостока, яку заснували колишні учасниці «Гілочки», в Черемсі виступили й інші давні члени черемшанського колективу. Гучно зі сцени прозвучали в їхньому виконанні пісні, відомі з репертуару гурту.

«Я співала в „Гілочці", не пам'ятаю добре, як довго, але думаю, що 12 літ. То був дуже добрий час, ми багато концертували в Польщі, були також в Білорусі і Україні. Крім того, пані Ірена дуже нас зацікавила українською мовою. В „Гілочці" співала не тільки я, але теж співав мій брат. На жаль, тепер ми працюємо і не маємо часу, щоб виступати», – говорила після виступу колишня учасниця «Гілочки» Наталія Боцюк.

З «Гілочки» взяла свій початок білостоцька «Добрина»

«Я співаю в „Гілочці" 20 років, від 2006 року. Для мене той колектив як сім'я, а пані Ірена як друга мама. Ми багато виступали на концертах, майстер-класах, познали багато людей. Я тепер не маю багато часу, але коли могу, приходжу до пані Ірени, помагаю і співаю», – підкреслювала Габрієла Маєвська, яка надалі живе в Черемсі, де працює з дітьми в садочку.

Побажання з нагоди ювілею лунали звідусіль упродовж цілого концерту. Були й офіційні нагороди. Багатолітню керівницю «Гілочки» Ірину Вишенко удостоєно Почесним знаком «Заслужений для польської культури», а також Почесною відзнакою Підляського воєводства за заслуги у збереженні та промоції традиційної культури. Таку ж відзнаку отримав колектив «Гілочка».

«Джерела» стали й нагодою, щоб нагадати інші цьогорічні ювілеї – наприкінці травня 45 років творчої діяльності відзначали співочі групи з ґміни Черемха – жіночі народні колективи з Черемхи-Села та Вільки-Терехівської. При нагоді українського концерту ці два ансамблі удостоєно Почесною відзнакою Підляського воєводства.

Вітання продовжувалися ще й після фолькової забави за участю відомої «Черемшини» з Черемхи.

Цей рік для українського середовища Підляшшя багатий на ювілеї – бо ж круглі річниці святкували не лише згадані народні гурти та дитячо-молодіжна «Гілочка», але й «Родина» з Дуб'яжина, яка влітку відзначала 35-ліття. Окрім того, в 2026 році виповнюється 35 років від появи першого номера Українського часопису Підляшшя «Над Бугом і Нарвою».

Ювілей «Гілочки» на цьому фоні найбільш масштабний та врочистий. Нічого дивного, бо ж саме цей колектив, як і більський «Ранок», виховав кілька сотень дітей. Багато із них поїхали у світ, але деякі залишилися на Підляшші, де продовжують традицію співання та включаються в українські ініціативи – є вчителями української мови, аніматорами українського культурного життя, українськими журналістами тощо. Та все почалося в невеличкій оселі, саме під опікою однієї людини – вчительки української мови, засновниці та керівниці «Гілочки» – Ірини Вишенко. Варто згадати, що в минулому році ведуча «Гілочки» за багатолітню працю з дітьми була удостоєна Підляської науково-літературної нагороди в категорії «Художня творчість». ●

eprasa.pl 0d10841089

Зустріч з Сергієм Жаданом у містах Польщі

Сергій Жадан вирушає у благодійний тур містами Європи «Країна. Хартія. Вірші». Поет, письменник, музикант, громадський діяч та військовослужбовець 2-го корпусу НГУ «Хартія» зустрінеться з українцями, щоб поговорити про життя, Харків, військо, людей, які творять історію, а також прочитати свої вірші – зокрема з нової збірки «Гімни барокових війн».

Під час зустрічі також відбудеться благодійний аукціон з унікальними лотами, зокрема графікою Сергія Жадана, та працюватиме книжкова крамничка видавництва Meridian Czernowitz. А 100% прибутку від туру буде спрямовано на благодійність.

В рамах свого туру 28 листопада письменник відвідає Вроцлав.

«Ми хочемо розповісти вам про досвід і філософію „Хартії", людей, які творять історію, будують нову країну», – пояснює Сергій Жадан.

«Ми не читатимемо лекції і не займатимемося агітацією – нам важливо і цінно поговорити про те, чим ми живемо, що нас тримає, про відчуття сили та впевненості», – заохочують до участі у події дипломати Генерального консульства України у Вроцлаві.

Зустріч із Сергієм Жаданом відбудеться о 19:00 за адресою: Kino Nowe Horyzonty, ul. Kazimierza Wielkiego 19a/21.

Квитки можна придбати, зокрема, на сайті mticket.pl.

Після Вроцлава схожі зустрічі з письменником заплановано теж у Познані (29 листопада), Варшаві (4 грудня) та Кракові (6 грудня).

Благодійна вечірка з нагоди 35-річчя перемиської «шашкевичівки»

Фонд імені Ярослави Поповської з Перемишля 7 листопада о 19:00 організовує Благодійну вечірку з нагоди 35-річчя школи імені Маркіяна Шашкевича в Перемишлі. Вона пройде у Народному домі. На вечірку обов'язково придбати вхідний квиток.

«Запрошуємо повнолітніх, випускників, друзів школи, батьків і вчителів! Це ваша цеглинка в добру справу», – запрошують до участі у події організатори. На учасників чекають музика 90-х, конкурси, фотозона й аукціон.

Усі зібрані кошти підуть на облаштування рекреаційної зони для дітей у школі та статутну діяльність Фонду ім. Ярослави Поповської, який надає стипендії учням школи, підтримує її фінансово та допомагає дітям у складних ситуаціях.

Організатором події є Батьківська рада школи та Фонд ім. Ярослави Поповської. Подія відбувається за підтримки Об'єднання українців у Польщі.

Кількість місць обмежена. Формуляр для запису можна знайти на фейсбук-сторінці Фонду (Фонд ім. Ярослави Поповської / Fundacja im. Jarosławy Popowskiej) або на сторінці події.

З питаннями можна теж звертатися за адресою: jaroslawapopowska@gmail.com.

Україна в центрі Любліна 2026

З 21 по 24 жовтня у Любліні триватиме XIX «Україна в центрі Любліна». У програмі запланована, зокрема, зустріч із письменницею Анастасією Левковою. Під час заходу відбудеться дискусія про Крим, де гості події зосередяться на мультикультурному минулому півострова, складній історії, кримськотатарській спадщині, досвіді окупації, пам'яті та ідентичності. Приводом для обговорення стане книга письменниці «За Перекопом є земля». Ця зустріч відбудеться 24 жовтня.

У рамах фестивалю 22-23 жовтня проходитиме 17-й конкурс знань про Україну «Ukraina terra(in)cognita», який заохочує молодь відкривати для себе Україну.

«Спільна історія обох народів була сповнена складних моментів, але також подій, які об'єднують та надихають. Сьогодні ми хочемо побудувати Європу миру, взаємоповаги та співпраці, а конкурс – одна з можливостей краще зрозуміти наших сусідів та навчитися діалогу», – запрошують організатори, особливо учнів 6-8-х класів початкових шкіл та учнів середніх шкіл з Любліна та всієї Польщі.

Звичайно, на учасників протягом чотирьох днів фестивалю чекають й інші події, насичені українською культурою – музикою, кіно та мистецтвом.

Детальний розклад подій фестивалю регулярно публікується на офіційній сторінці заходу у фейсбуці (Фестиваль Україна в Центрі Любліна).

Всі заходи фестивалю є відкритими та безплатними.

«Україна в центрі Любліна» відбувається за підтримки Любліна – міста культури – під патронатом Генерального консульства України в Любліні.

Лемки та комуністичні диктатури: Польща, Чехословаччина та Югославія

Об'єднання лемків запрошує на зустріч з одним із найвидатніших лемківських істориків – професором Богданом Гальчаком. Зустріч під назвою «Лемки та комуністичні диктатури: Польща, Чехословаччина та Югославія» відбудеться 17 жовтня у Горлицях.

Як зазначають у повідомленні організатори, захід стане можливістю обговорити історію лемків, найважливіші події, що сформували долю цієї громади, та їхнє значення для сучасної лемківської ідентичності.

Також хочемо додати, що цього року вийшло друге видання книги професора Богдана Гальчака «Історія лемків від середньовіччя до наших днів». Це останнє видання було опубліковане Об'єднанням лемків у липні 2026 року. Прем'єра книги відбулася під час 44-ї Лемківської ватри у Ждині.

Можливо, ця публікація також стане однією з тем зустрічі з автором, яка відбудеться 17 жовтня в Центрі культури ім. Б.І. Антонича в Горлицях.

Адреса: пл. Двожиско 5 (Pl. Dworzysko 5).

Ця зустріч проводиться за підтримки ґранту міністра внутрішніх справ та адміністрації.

У Ласкові на Холмщині тривають пошуки поховань українців

6 жовтня на території православного кладовища в Ласкові розпочалися пошукові дослідження місць похо-

eprasa.pl 0d10841089

вань українців, які загинули або зникли безвісти під час ІІ Світової війни.

«Шукаємо місця поховань українців, які були вбиті 10 березня 1944 року підрозділами Армії Крайової та Батальйонів хлопських», – повідомив першого дня робіт на своїй фейсбук-сторінці Святослав Шеремета, керівник експедиції та голова Меморіально-пошукового центру «Доля», який здійснює роботи у Ласкові.

Роботи проводяться на виконання домовленостей українсько-польської робочої групи у справах гідних поховань. Пошукові роботи забезпечує Український інститут національної пам'яті за підтримки Міністерства культури України і Посольства України у Польщі.

Місце проведення робіт відвідали, зокрема, посол України в Республіці Польща Василь Боднар разом з генеральним консулом України в Любліні Романом Шепеляком.

«Проведення пошукових досліджень є важливим кроком для встановлення історичної правди, місць поховань та гідного вшанування пам'яті загиблих», – написали українські дипломати після відвідин цвинтаря у Ласкові, на якому були 8 жовтня.

За історичними даними, під час трагедії в Ласкові 10 березня 1944 року загинули понад 300 українців. Дослідники встановили дані про 327 загиблих мешканців села. Водночас деякі історики називають більшу кількість – близько 350 загиблих, серед них жінки, діти та літні люди. Був убитий також православний священник Лев Коробчук. Проте остаточна кількість жертв може бути уточнена за результатами подальших історичних і пошукових досліджень.

Нагадаємо, що рік тому такі роботи проводилися навколо пам'ятного хреста у селі Юречкова у Підкарпатському воєводстві. Проте тоді не було віднайдено місця поховань та останків.

Юречкова і Ласків – це дві з чотирьох заявок з України щодо проведення пошуково-ексгумаційних робіт на території Польщі. Інші локації стосуються Сагрині та цвинтаря в Перемишлі.

Фото з фейсбук-сторінки Посольства України у Польщі

Літературна нагорода «Ніке» за книжку про війну в Україні

Книжка польського письменника Щепана Твардоха «Нуль» отримала головну літературну премію Польщі «Ніке» («Nike»). Роман розповідає про польського добровольця в українській армії.

Україну згадували не лише в контексті книжки, а й під час самої церемонії, що проходила 4 жовтня в Бібліотеці Варшавського університету.

«Це роман, написаний, щоб сказати правду, тому що я вважаю, що для цього і потрібна література. І я не кажу, що я не вірю в цю справу. Тому що я все ще в це вірю, я все ще вірю в перемогу України. Але я також роблю інші речі в цій справі, які ви також можете робити і до яких я вас заохочую. Тобто намагаюся постійно підтримувати зусилля цієї країни. Література ж – це щось зовсім інше», – сказав під час церемонії нагородження Щепан Твардох.

А головний редактор видання «Ґазета виборча» Адам Міхнік згадав про потребу літератури у світі, де посилюються російський імперіалізм і ненависть до України, а також про хвилю українофобії в Польщі. За його словами, книжки, представлені на премії, по-своєму відповідають цій «коричневій хвилі».

Сьогодні Щепан Твардох – один із найвідоміших сучасних польських письменників. У своїй книжці, за яку отримав премію, Твардох використовував власний досвід поїздок в Україну та до військових. За останні роки він сам включився у допомогу Україні, зокрема організовує збори на підтримку українських воїнів. Співпрацює з воєнною кореспонденткою Монікою Андрушевською, яка також займається волонтерством і документуванням воєнних злочинів росії.

Вшанували пам'ять захисників України XX і XXI століть

1 жовтня, у свято Покрови Пресвятої Богородиці, у День захисників і захисниць України, День українського козацтва та День ветерана, Славомир Цікуй, голова Спілки українців – «Пам'ять і спадщина», відвідав місця у Підкарпатському та Люблінському воєводствах, де поховані бійці українського підпілля.

Голова організації помолився біля пам'ятників та могил у семи місцевостях, зокрема на могилі в Монастирі біля села Верхрата, біля пам'ятника на кладовищі у Верхраті, біля пам'ятника в Білостоці поблизу села Ліски.

«Трошка поприбирав, поставив лампадки, помолився та відспівав гимн. Переконаний я, що члени нашої спілки знають ці місця», – написав Славомир Цікуй у дописі на своїй фейсбук-сторінці, помістивши фото з кожного увічнення.

Три дні опісля, 4 жовтня, українська громада Перемишля, в тому числі голова і члени Спілки українців – «Пам'ять і спадщина», на Пикулицькому кладовищі та полі №58 вшанувала захисників України XX і XXI століть, загиблих і закатованих за волю українського народу.

Фото з фейсбук-сторінки «Пам'ять і спадщина»

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 0d10841089

ПОДІЇ ТИЖНЯ

Підготувала **Тетяна ДАНЮЧЕНКО**

Київ без світла і води

Ще не зима, але Київ вже має великі проблеми з електроенергією та водозабезпеченням. Через посилені російські атаки на енергетику місто поринає в блекаут, введені аварійні відключення світла, подекуди припинено водопостачання. Через відсутність напруги в енергосистемі тимчасово призупиняється рух електротранспорту. Наразі містяни можуть сидіти без води день, однак експерти кажуть, що треба готуватися до графіків відключення води або взагалі повного її зникнення, а також проблем з опаленням і каналізацією.

Влада просить всіх, хто має можливість, виїжджати зі столиці. А тих, хто залишається, Київська міська державна адміністрація закликає зробити запаси води та їжі – оптимально на три дні, а також їжі тривалого зберігання, поповнити запаси ліхтариків, ламп на батарейках або акумуляторах, свічок, сірників, батарейок тощо, утеплити приміщення, заряджати павербанки й портативні зарядні станції.

В Києві на об'єктах тепло- і водозабезпечення встановлено близько 700 генераторів, проте забезпечення основних та найпотужніших об'єктів потребує будівництва окремих електростанцій. Про це каже в. о. першого заступника голови КМДА Петро Пантелеєв.

Генератори використовують на котельнях, теплопунктах, локальних помпових станціях тощо. Зокрема ними оснащені 155 бюветів, які є додатковим джерелом питної води в разі можливих тимчасових перебоїв у централізованій системі.

«Утім резервне енергопостачання основних потужностей теплового та водопровідного господарства можливо забезпечити лише за рахунок будівництва нових дизельних електростанцій чи когенераційних установок», – зазначає чиновник.

Він зауважив, що в межах Плану стійкості Києва частина проєктів резервного живлення вже збудована й працює за призначенням, а частину, як це було передбачено планом, столиця має виконати до кінця року.

Через зумовлену російськими обстрілами складну ситуацію в енергосистемі проблеми виникли не тільки в Києві, відключення почалися й у кількох областях України, зокрема аварійні.

Атаки мостів, турелі з ШІ та нові швидкісні безпілотники

росія розвиває реактивні безпілотники, здатні летіти зі швидкістю вже до 800 км/год. Україна вже працює над засобами протидії таким повітряним загрозам. Про це повідомив міністр оборони Євгеній Хмара.

За його словами, українським виробникам і підприємствам оборонно-промислового комплексу поставили завдання запропонувати рішення протидії новим безпілотникам. Вони становлять складнішу загрозу, ніж звичайні «шахеди», оскільки для їхнього знищення потрібні значно вищі швидкості перехоплення. Швидкість реактивних «шахедів» зараз становить близько 400 км/год, а «бандеролей» – до 600 км/год.

Україна активно працює над засобами протидії, залучаючи оборонно-промисловий комплекс для створення ефективних рішень. Система протиповітряної оборони України включає різноманітні засоби, зокрема зенітні комплекси, турелі та дрони-перехоплювачі, а також бойову авіацію. Українські військові вже використовують роботизовані турелі зі штучним інтелектом для ефективного знищення швидкісних дронів, зокрема останніх – «Герань-5».

Такі системи дозволяють зменшити людську помилку та швидше реагувати на загрози завдяки машинному зору. Однак радіус дії турелей обмежений, оскільки вони оснащені кулеметами. Ці технології є частиною зусиль з підвищення ефективності протиповітряної оборони України. За словами Хмари, кількість великокаліберних турелей на озброєнні країни вимірюється сотнями.

Вони використовуються, зокрема, для захисту мостів столиці, які почав активно атакувати ворог. Так, 1 жовтня російські дрони влучили у Південний міст у Києві – в один із цих моментів по ньому на відкритому відрізку шляху проїжджав потяг метро. 3-4 жовтня під час руху авто росіяни били і по Північному мосту, пошкодивши його. На деякий час рух мостом перекривали, на місці утворилася вирва. Напади на мости посилили транспортний колапс в столиці.

Трамп тисне на Україну та домовляється з рф

Президент США Дональд Трамп 9 жовтня повідомив, що провів розмову з лідером росії владіміром путіним та домовився про постачання дизельного пального із рф. Мова йде про 300 тисяч тонн дизельного палива, які росія негайно поставить на американський та світовий ринки, ще 500 тисяч тонн – протягом листопада, і ще 1 млн тонн – одразу після цього.

«Завдяки нашому повному контролю над Ормузькою протокою та цій чудовій новині щодо російських енергоресурсів ціни на дизельне паливо для американців і, власне, у всьому світі, знизяться, до рекордно низьких рівнів, і це відбудеться швидко», – зазначив Трамп. Він підкреслив, що зниження цін для американців є його найголовнішим пріоритетом.

Одразу після цього Міністерство фінансів США через Управління з контролю за іноземними активами (OFAC) видало генеральну ліцензію № 135, яка дозволяє операції з продажу, доставки, розвантаження та імпорту дизельного пального російського походження до Сполучених Штатів терміном до 17 квітня 2027 року.

Президент України Володимир Зеленський зазначив, що рішення Дональда Трампа зняти санкції з росії та дозволити їй експортувати дизельне пальне – це подарунок путіну на день народження. Зеленський із розчаруванням сказав, що дії американського лідера виглядають «абсолютно жахливо», а його рішення є «несправедливим і нечесним». За його словами, такі двосторонні домовленості забезпечать росії додаткові кошти, які будуть повністю спрямовані на ведення війни. Зеленський також вважає, що США використали зустріч з українськими перемовниками у Маямі, яка тривала в цей час, для прикриття домовленостей з росією щодо дизельного палива.

eprasa.pl 0d10841089

10 жовтня Дональд Трамп заявив, що Україні настав час отримати нового президента, який міг би укласти угоду з росією. Він звинуватив Володимира Зеленського у небажанні завершувати війну, заявивши, що Україні «час обрати нового лідера».

Після публічного оголошення угоди про постачання дизелю з росії Трамп звинуватив українського президента в ігноруванні вказівок не атакувати російські нафтопереробні заводи. Крім того, глава Білого дому заявив, що Зеленський «міг би вже багато разів покласти край цій війні», однак «вирішив цього не робити». Він стверджував, що атаками по російських НПЗ український президент «хоче створити проблеми для всього світу», зокрема і для американських фермерів.

«Ми сказали йому: „Роби що хочеш, але не зачіпай дизельне паливо, бо це велика проблема, великий дефіцит". А що він робить? Він іде й завдає удару по дизельному паливу. Він може робити що завгодно, але цього робити не можна, бо ми маємо глобальну проблему», – зазначив Трамп.

«Я пропоную, щоб вони [українці] обрали нового лідера, здатного укласти угоду, адже він міг би укласти багато угод, але з якихось причин ніколи цього не робить», – додав президент США.

«Це війна, яка ніколи не мала б розпочатися. І я вважаю, що настав час Україні обрати нового президента», – підсумував Трамп.

А вже 11 жовтня американський президент неочікувано заявив, що Україна та росія погодилися на негайне енергетичне перемир'я. «З цього моменту набирає чинності „енергетичне перемир'я" у війні між росією та Україною. Обидві сторони дали на це згоду. Не порушуйте його!» – написав Трамп у своїй соцмережі Truth Social.

Однак ні Україна, ні росія не підтверджували таку домовленість.

Володимир Зеленський повідомив, що Україна готова не завдавати ударів по російській енергетиці й розраховує на аналогічну готовність росії, однак поки що росіяни не припиняють атак, у тому числі, на українську енергетику.

Згодом представник Білого дому заявив, що «енергетичне перемир'я» в розумінні президента США означає, що росія та Україна припинять атаки лише на нафтопереробні заводи одне одного, і саме цього очікують від Володимира Зеленського. Представник зазначив, що якщо атаки на нафтопереробні заводи припиняться, наступним кроком може стати угода про припинення ударів по електростанціях та енергетичних мережах.

Однак пропозиція «нафтопереробний завод за нафтопереробний завод», вочевидь, є нерівноцінною, вважають в Україні, позаяк в країні є лише один НПЗ, який росіяни вже неодноразово атакували і який не працює на повну потужність. Натомість рф має розгалужену мережу нафтопереробних заводів, і атаки на них українці вважають ефективними.

Проте, як пише видання Axios, представники Білого дому попереджають, що атаки України на російські нафтопереробні заводи завдають більшої шкоди відносинам Зеленського з Трампом, ніж самій росії. «Трамп справді розлючений. Він вважає, що Зеленський сприймає допомогу США як належне», – сказав представник Білого дому.

Повідомляється також, що на тлі кризи з Україною посланці президента США Стів Віткофф і Джаред Кушнер відклали заплановану поїздку до москви, «принаймні доти, доки не з'ясується, чи готові Україна та європейські країни погодитися на нову узгоджену пропозицію для путіна».

Заява Трампа, зроблена після розмови з путіним, шокувала український уряд та керівництво багатьох європейських країн. Вона також спровокувала нову дипломатичну кризу у відносинах між США та їхніми західними союзниками, зазначає видання Axios.

А за даними джерел видання Financial Times, адміністрація президента США Дональда Трампа погрожує заблокувати механізм закупівлі американської зброї для України PURL та припинити обмін розвідувальними даними, якщо Київ не зупинить удари по російських нафтопереробних заводах.

«За словами європейських чиновників, адміністрація Трампа погрожує зупинити систему закупівель, яка забезпечує Україну зброєю, щоб змусити Київ припинити далекобійні удари по російській енергетичній інфраструктурі. Ці чиновники, які в суботу та неділю отримували дзвінки від американських посадовців або були проінформовані про них, заявили, що США чинять тиск на європейські столиці та Київ, намагаючись припинити атаки на російські нафтопереробні заводи. Білий дім відмовився підтвердити або прокоментувати ці дзвінки», – пише видання.

Посадовці додали, що повідомлення США містило погрози припинити обмін розвідданими та дію механізму PURL – списку пріоритетних потреб України для закупівлі американської зброї.

«Вони дзвонять до Києва… вони дзвонять усім [у Європі]», – сказав посадовець, який отримав дзвінок від представника Міністерства оборони США.

Видання зазначає, що в неділю Трамп здивував Київ та європейців, на яких його адміністрація намагалася чинити тиск, коли оголосив у соцмережах, що Україна та росія домовилися про енергетичне перемир'я.

«Саме зараз наші ремонтні бригади відновлюють електропостачання та водопостачання в Києві [після російських ударів, що сталися кілька хвилин тому]. Ніхто не чув [про перемир'я]», – сказав FT високопоставлений український чиновник, наближений до Зеленського, одразу після того, як Трамп опублікував свою заяву.

ЄС виділить Україні 3 млрд євро військової допомоги

Президент Володимир Зеленський після розмови з президенткою Єврокомісії Урсулою фон дер Ляєн повідомив, що ЄС виділить Україні ще близько 3 мільярдів євро військової підтримки.

«Дуже детально поговорили з Урсулою фон дер Ляєн фактично по всіх актуальних напрямах нашої роботи з Євросоюзом і по рішеннях, які потрібні, щоб підтримати Україну. Подякував Урсулі за нещодавній транш в 1,24 мільярда євро на оборону, який уже надійшов в Україну. Вдячний за підтвердження, що ще близько 3 мільярдів євро військової підтримки будуть виділені вже наступного тижня. Це кошти, які нас посилять», – зазначив Зеленський.

Президент також поінформував президентку Єврокомісії про російські жорстокі удари, які тривають безперервно.

«Якраз перед нашою розмовою росіяни вдарили „шахедом" по електростанції у Києві, і в багатьох районах були знеструмлення. Пізніше були удари по енергооб'єктах на Харківщині. І це вже ПІСЛЯ заяви президента Сполучених Штатів про енергетичне припинення вогню», – додав президент.

eprasa.pl 0d10841089

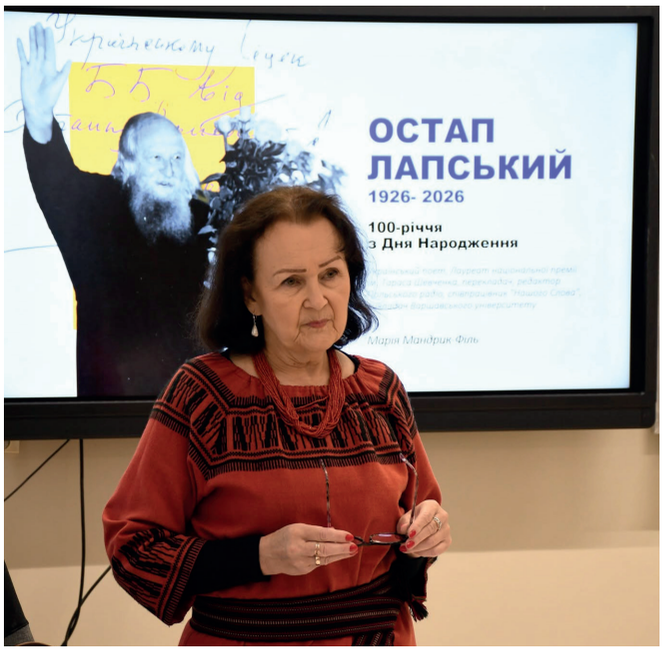
ІНТЕРВ'Ю

Анна ВІННИЦЬКА
Фото з сайту школи та архіву героїні статті

До 100-річчя з дня народження поета

«Я відкривала для себе особистість Остапа Лапського як людини і поета»

Розмова з Марією МАНДРИК-ФІЛЬ – у минулому студенткою Остапа Лапського, колишньою вчителькою української мови й літератури в Початковій школі й Загальноосвітньому ліцеї ім. Тараса Шевченка в Білому Борі

– Охопити постать поета Остапа Лапського одним словом просто неможливо. Тому нагадаю слова київського поета Анатолія Дністрового, який 2010 року у збірці есе «Письмо з околиці» написав: «Лапський передусім поет тонкого відчуття мови. Він постійно шукає семантичне розширення слова, образу, фрази. Поетична мова Лапського – це живий організм, її простір перебуває в постійних змінах, трансформаціях. Мова ніби децентрує поетове уявлення про світ, залучаючи у власний овид усе нові й нові смислові пласти». У цьому році відзначаємо 100-річчя з дня народження поета Остапа Лапського. Ви маєте щастя сприймати його поезію через особисті зв'язки з поетом. Якими вони були?

– Я завжди цікавилася й захоплювалася поезією. Цей літературний вид був мені найближчий. Любила аналізувати вірші з дітьми та молоддю і підготовляти вечори поезії з гуртком живого слова «Калиновий міст». Дехто з випускників наших обох шкіл жартома згадує, що не було легко з моїм уподобанням, бо крім цього, що часто треба було інтерпретувати й аналізувати вірші в письмовій формі, то ще й вибрані слід було вивчити напам'ять: а це було складне завдання особливо тим, які цікавилися точними науками. Тепер деякі признаються, що згодом переконалися, як варто було вивчати напам'ять поезію класиків і сучасних поетів, бо тепер гурти з України в різних жанрах музики звертаються до творів, які мої учні знали на 15-20 років раніше.

Думаю, що мала багато щастя, бо крім цього, що в роках 1974–1979 була студенткою Остапа Лапського у Варшавському університеті, то ще дано було нам обом з 2000 року до смерті поета контактувати за допомогою листів чи телефону.

Коли зараз згадую Остапа Лапського як нашого викладача, бо, крім літератури і практичного курсу української мови, викладав ще історію України, то перш за все був непередбачуваним у позитивному розумінні цього слова, креативним, спонтанним, сповненим гумору, іноді контроверзним. Часто наводив народні приказки, прислів'я і коломийки, іноді навіть соромницькі й безцеремонні. Був душею кожного товариства, з ним було завжди цікаво й весело. Присутність Остапа була відчутна набагато раніше, ніж він заходив до авдиторії. Наближуючись, завжди щось мугикав, співав, вдавав козака, вигукував. Коли ми були студентами, він ототожнювався саме з козаком: носив козацьку шапку, був гучний, на прощання робив жест, якби підносив у руці булаву. У старості він не намагався наслідувати козака, а радше уособлювався зі спокійним, виваженим чумаком. Бувало, що щиро ділився з нами тим, що приніс у кишені або торбі. Найчастіше був це вуджений сир, сало і хлібець. Між парами, на перерві, розкладав папір, нарізував так, щоб всім вистачило, й пригощав нас.

Любив компанію. Мої студентські роки припадали на час, коли Остап Лапський писав цикл фейлетонів «Мова-радість життя», які згодом друкувалися в «Нашій культурі» – додатку до «Нашого слова». Поки текст пішов до друку, Остап придумав, що буде запрошувати декого зі студентів до кав'ярні; мали ми бути начебто першими рецензентами.

Все задля того, щоб спонукувати нас до інтелектуального розвитку і нестандартного мислення. Ми, звісно, не наважувалися оцінювати писання, тому найчастіше з подивом слухали. Думаю, що йому більш потрібний був слухач, ніж рецензент, проте для нас це була пригода життя.

Коли ми з Остапом Лапським вивчали історію України, то найчастіше до певного моменту говорили на історичні теми, а потім переходили до лінгвістичних досліджень.

Пам'ятаю, як йому сподобались вислови: «Іду на ви!», «Золота орда» або «Чорні клобуки». Старості нашого курсу Дарці казав: «Даріє, ти – справжній половецький тип!» Таким я його запам'ятала.

– Після закінчення української філології, зрозуміло, ваші контакти обірвалися.

– Так було, хоча я завжди розпитувала наших спільних знайомих, що відбувається в житті Остапа Лапського, важко було що-небудь дізнатися. Згодом виявилося, що в 1981 році за приналежність до «Солідарності» його звільнили з Польського радіо, де він працював. Це дуже сильно позначилося на дальшому житті поета. Він попав у депресію, потім серйозну психічну недугу, перейшов інсульт, внаслідок якого багато часу провів у лікарнях. І якби цього було мало, тяжко захворіла дружина Остапа – Феліція. Згодом на протязі 5 років він опікувався нею, будучи в стані певної «відсутності та відчуженості». Травму поглибив відхід улюбленої собаки Ксантипи, про яку він залюбки розповідав студентам.

eprasa.pl 0d10841089

Попри драми особистого життя, він не покинув писання, на протязі всіх цих років писав вірші. Коли ми випадково зустрілися в Сопоті під час Фестивалю української культури, Остап підписував якраз свою нововидану збірку «Мій почитачу». Ми дуже зраділи зустрічі, і в розмові виявилось, що він зацікавлений Білим Бором та шкільною молоддю. Після того моя робота як вчительки української мови, літератури й історії України настільки змінилася, що можу говорити про певного роду щастя. Нам пощастило пережити дванадцять років спільного з Остапом спілкування, сердечних розмов та читання по телефону віршів. Нас тривожили актуальні події в Україні, але також багато говорили про те, яка доля жде її в майбутньому.

Остап не мав сумнівів щодо цього, що Україну жде велике горе з боку росії, а я в це не вірила і дивувалась, чому в нього такі апокаліптичні візії.

Впродовж 12 років телефонних дзвінків було настільки багато, що їх сьогодні не злічити. Крім цього, були ще присвяти у листах (більш як 40 листів), і це не були лише «худенькі» конвертики, а товсті посилки, де, крім листів, Остап вкладав копії рукописів своїх нових творів. Іноді бувало, телефонував біля півночі й ставив запитання: «Спиш?» Я тоді казала: «Не сплю, але завтра зранку йду до школи». А Остап коротко відповідав: «Бо я не сплю, послухай», і починав читати новий вірш. Впродовж цих майже дванадцяти років я відкривала для себе особистість Остапа Лапського як людини і поета. В одному з віршів у збірці «Себе розшукую» він пише, яка суть наших зв'язків:

«Маріє, у Тебе до мене: Тобі
доступ найбільший?!

Говориш ти зо мною,
з моєю Музою: подружила?!

Знаю гаразд, що кажу:
натхненними Дух верховодить?!

Він у нас нам
оновлена кров:
занечищуваним артеріям України?!»

– У Білому Борі Остап Лапський був два рази. Вперше туди навідався восени 2000 року на вчительську конференцію. З цієї нагоди поет підготував, як сам казав, метелика «А ми той камінь все вгору та вгору з Білого Бору», у якому вміщено вірші, супроводи, а також привітання для учнів, учителів і друзів школи. Зустріч поетові так сподобалася, що через рік, тобто 2001 року, він захотів саме тут відзначати свій ювілей – 75-річчя від дня народження.

– Думаю, що недарма ми зустрілися в Сопоті. З дня, в якому Остап вперше відвідав Білий Бір, він душею відкрив особливість цього місця: людей, школи, пам'ятника Тарасові Шевченку, церкви, природи та ін. Став «нашим» Остапом. Колишню директорку білобірських шкіл Ірину Дрозд звав своєю посестрою. Згадував, як ночував з Василем Назаруком у квартирі Ані Дрозд, дочки Ірини, й попри втому до ранку читали книжки з бібліотеки Ані. Забули, що зранку будуть виступати на вчительській конференції. Дуже часто у своїх супроводах до поезії згадував тих, разом з якими святкував свій 75-річний ювілей: Дроздів, Філів, Фіцаків, Миців, Падухів, тодішнього отця пароха – всіх нас називав своїми приятелями. Тут він завжди був бажаним гостем; з ним було цікаво, бо привіз свіжі думки і поетичне слово.

Для вчителів та молоді, як патетично це не звучало б, зустрічі з Остапом були святом душі й інтелекту. У Білому Борі по-справжньому почувався щасливим. Опісля з ейфорією згадував дівчат, які виконали для нього танець «Плескач». Був вдячний і захоплений, обсипав їх польовими квітами: ромашками та волошками, опісля, у віршах і супроводах до віршів, танцюристок називав «балетними дівчатами».

Тут віднаходив простір Полісся, зокрема своєї Кобринщини, звідки його корені. Оживляли його дух і спомини: плесо води білобірського озера, тростина, розхитана вітром, водяне птаство, ліси, поля.

Останній раз я бачила його таким збудженим в університеті, коли був нашим викладачем.

– Знайомі поета підкреслюють, що Остап Лапський завжди був молодий душею і ніколи не старався бути оригінальним, бо він таким просто був. Молодим людям Остап Лапський запам'ятався насамперед як людина з бородою та патріаршою достойністю, тож сьогодні митця називають патріархом українських поетів у Польщі. Поетична спадщина Остапа Лапського міститься у трьох збірках його творів, виданих «Українським архівом»: «Мій почитачу», «Обабіч: істини?!» та «Себе: розшукую?!», а також виданій раніше – «Деякі елегії та дещо інше». Яскраву літературну індивідуальність та авторитет поета помітили в Україні: саме за збірки поезій «Себе: розшукую?!» та «Обабіч: істини?!» поет 2007 року був відзначений найвищою літературною нагородою України – Шевченківською премією. Останньої надрукованої книжки «Всупереч», у якій поміщені твори, написані у 2009 та 2010 роках, поет уже, однак, не встиг побачити. Але це не всі вірші та листи, які написав поет.

– Остання збірка «Всупереч» видана вже посмертно за сприяння Лідії й Ореста Співаків з Перемишля. Лідка раніше працювала з Остапом на радіо й неоднократно поет звертався до неї за порадою. Збірку видало ВМА «Терен» в Луцьку в 2013 році. Проблема в цьому, що Остапових віршів і листування є ще на декілька збірок, тому моя велика мрія, аби знайшлася людина чи видавництво, щоб видати їх друком.

Я дуже хотіла б, щоб саме Україна зацікавилася творчістю Остапа Лапського, бо після того, як вручено йому, як єдиному в діаспорі поетові, Національну премію імені Т. Шевченка, все замовкло. Я знаю, що сьогодні все нелегко дається, бо йде війна, але ж науковці й видавництва працюють. Варто було б зацікавитися поглядами Остапа Лапського на українсько-російські відносини в минулому й сучасному, адже це наскрізний мотив його творчості.

10.

eprasa.pl 0d10841089

Продовження з 9 сторінки

До речі, я їздила до Української амбасади у Варшаві на вручення цієї премії. Урочистий захід організував тодішній посол України Олександр Моцик. На бажання лауреата премії його вірші читали: Василь Назарук, польський письменник і перекладач Єжи Літвінюк і моя скромна особа. Немислимо не доцінити внеску тих осіб, які вклали багато старань, щоб підготувати до друку збірки Остапа Лапського й зголосити як кандидата до Шевченківської премії. Це здійснилося завдяки копіткій редакторській праці редактора «Нашого слова» Анатолія Кобеляка, старанню художника й фотографа Володимира Паньківа, який оформив обкладинку й титульну сторінку збірок, прихильності видавництва «Український архів», очолюваного Євгеном Місилом, друзів Степана Вербового з Торонто, зокрема Василя Кобеляка, які спонсорували друк обох збірок «Обабіч істини» і «Себе розшукую», за які поет отримав Шевченківську премію.

Великий внесок у популяризацію творчості Остапа Лапського вклали: проф. Варшавського університету Василь Назарук, проф. Флоріан Неуважний, редактор «Нашого слова» Мирослав Вербовий, покійний редактор додатку до «НС» «Наша культура» Роман Галан, науковець-українознавець проф. Степан Козак, голова тодішнього ОУП Мирон Кертичак, який ще в студентські роки відкрив для себе творчість Остапа Лапського й з неабияким хистом інтерпретував на сцені вірші поета.

Не слідкувала, яким чином відзначено в Україні 100-ліття від дня народження лауреата премії ім. Тараса Шевченка; в Польщі дуже скромно. Вдячна Тадею Карабовичу, поету з Підляшшя та видавцю «Українського провулка», який саме в цьому журналі ще за життя Остапа Лапського часто друкував його вірші, що він, ініціюючи й організуючи в Варшаві зустріч, нагадав світові, що 100 років тому народився поет Остап Лапський.

Належно теж подякувати отцю Ігорю Гарасимові ЧСВВ, який дуже прихильно поставився до ідеї організації святкування з нагоди ювілею поета: відправив заупокійну Панахиду й відповідно підготував до зустрічі світлицю монастиря отців Василіян. Я вирішила відзначити ювілей Остапа лекціями в наших білобірських школах. Готуюсь тепер до чергових зустрічей.

Остап дуже прагнув зустрічатися з людьми. Іноді почувався хворим, самотнім і відчуженим, проте ніколи не нарікав, а навпаки, розповідав мені, як радить собі з буденністю. Був емоційно зв'язаний з єдиною дочкою Евою і її сім'єю; з ними їздив до Тарнівської Руди, де відпочивав і писав. У ставленні до рідних і осіб, які «знайшлись на його орбіті» (вислів О. Л.), був сповнений емпатії, здатний глибоко розуміти внутрішній стан людини.

– За патріаршою бородою Остапа Лапського була неймовірно чутлива, тепла та відкрита людина, творчість якої дуже важлива не лише в контексті української поезії, але і польсько-українських відносин. Адже його слова актуальні й сьогодні. Кредо поета було таким: «Моя мрія – відкинути москву, відкинути Варшаву, і не тому, що те – москва, а це, дивлюсь, Варшава! Хочу, щоб береза залишалася березою, а дуб, щоб дубом був, а горобина – горобиною! росія, щоб була росією, Польща, як співають, – Польщею, а Україна, мрію, – Україною!» Це дуже актуальні нині слова.

– Остап був щирим патріотом. Турбувався про майбутнє України та її місце в Європі. Був вдячний Польщі за те, що вона пригорнула його родину, коли з батьками з села Гуцьки біля Кобриня, що на Поліссі, вони тікали від совєтського насильства. Знайшли прихисток у місті Ґловно біля Лодзі. Там і поховані Остапові батьки Дарія і Василь.

Часто думаю про те, як би це було, коли б Остап дожив до сьогоднішніх часів. Якими словами писав би про трагедію нашого народу, охопленого повномасштабною війною з росією. Які вірші та супровідні тексти вийшли б з-під його пера про Революцію гідності в 2013-2014 роках і згодом війну. росію завжди називав «понадтрьохсотлітнім катом». Пам'ятаю телефонну розмову, яка постійно зривалась. Остап каже: «Наслух ведуть – невідомо хто, чи сусіди… Білорусь – хтось свободу по-своєму розуміє; росія має клопіт страшний з приводу антипутінських демонстрацій. путін тухлий, набряклий, чи хворий може? Я при ньому здорова людина, коли дивлюсь на своє обличчя. Кожен дуріє по-своєму, Німеччина має проблеми з іноземцями. Я боюся китайців, задавлять світ вони. Європа – старенька дамочка. Польщі бажаймо добра, щоб нашим дітям краще жилося. Бувай!»

Хоча вже дев'ять років я не працюю у нашій школі, все одно навідуюся туди. У ліцеї навчаються у переважній більшості учні з різних регіонів України, тому й існує тут мовна проблема: зловживання російською мовою. Раніше проблемою було те, що українська молодь у Польщі асимілюється, спілкується між собою польською мовою, а навіть нехтує мовою предків. Саме це мав на увазі Остап Лапський, пишучи супровід до вірша «Упевненість»: «Молодь, асиміляцію в собі, як і я, в нутрі, в нутрощах, дави, долай, поборюй! І за безнадійних обставин себе: насамперед сама самотуж будуй, плекай, сотворюй, втупюючись то в землю, то в небо, бо без тебе Україні, увіруй, не вижити, не бути: мене наслідуй! Не винародовлюйся, юначе, сам на самоті з собою говори, розмовляй, шепочи або й, а то й при свідках горлай по-своєму: не співаймо з чужого голосу».

– А пам'ятаєте вашу останню телефонну розмову з Остапом Лапським?

– Так, я пам'ятаю. Відбулася вона в останній у житті день народження поета, 7 липня 2012 року. Остап Лапський помер 20 жовтня того ж року. 3 липня ми більше вже не виходили на зв'язок. У ментальному сенсі він був вже тоді, якби, поза світом. Аж надто усвідомлював, що приходить час покидати білий світ. Закінчуючи кожну нашу телефонну розмову, Остап казав: «То до почуття, Марійко!» На що я відповідала: «До почуття». Того дня, на закінчення нашої розмови я перша сказала звичне «До почуття, пане Остапе». Остап не відгукнувся, мовчав, а потім поклав трубку. Так ми назавжди розпрощалися. ●

eprasa.pl 0d10841089

Григорій СПОДАРИК
Фото з фейсбук-сторінки Ярослава Сломи

Настрої навколо національної меншини обговорили в сеймику

Голови Ельблонзького, Ольштинського та Мазурського відділів Об'єднання українців у Польщі 23 вересня взяли участь у засіданні Комісії у справах національних та етнічних меншин сеймику Вармінсько-Мазурського воєводства. Говорили про діяльність української громади, співпрацю із самоврядуванням, а також дедалі помітніші антиукраїнські настрої.

Керівники трьох відділів представили найважливіші заходи, організовані у своїх регіонах, та подякували самоврядуванню воєводства за співпрацю і фінансову підтримку. Водночас вони звернули увагу на атмосферу, яка останнім часом викликає занепокоєння. Хоча у Вармінсько-Мазурському воєводстві досі не було таких різких нападів, як у деяких інших частинах країни, однак з'являються сигнали про зростання напруження. Голова Мазурського відділу ОУП Іван Пік нагадав про ситуацію під час цьогорічного Свята Купала в Круклянках. З території, де проходив захід, невідомі забрали український прапор. «Ми завжди виходимо зі своїми ініціативами назовні, але тепер маємо побоювання, чи не будуть частіше виникати провокації», – сказав Іван Пік. За його словами, нинішня ситуація певною мірою нагадує українцям старшого покоління про досвід минулого, коли використання української мови в публічному просторі могло викликати негативну реакцію.

Виявилося, що українські символи викликають неоднозначні емоції також в університетському середовищі. Членкиня комісії, професорка Вармінсько-Мазурського університету Тереза Астрамович-Лейк повідомила про заклик групи студентів усунути українські прапори з території вишу. «Загроза антиукраїнських настроїв у цій віковій групі, на мою думку, є більшою, ніж серед дітей, тобто учнів початкових шкіл», – зазначила професорка.

Представники меншини говорили й про те, як загальна атмосфера впливає на повсякденне життя українців. «Люди не знають, як поводитися. Чи вже боятися, чи й надалі пишатися своєю культурою, мовою і традиціями», – відзначав Мирослав Притула, голова Ельблонзького відділу ОУП. Він вважає, що особливого значення зараз набуває присутність представників місцевої, воєводської та державної влади на українських заходах. Їхні слова та жести можуть бути важливим сигналом підтримки. Мирослав Притула також наголосив, що свою роль має відігравати сама українська громада – батьки, які ведуть дітей на заняття з української мови, організатори заходів, учасники колективів та глядачі.

Про значення освіти говорила членкиня Комісії у справах національних та етнічних меншин та голова Комісії сеймику з питань освіти Маґдалена Хофлейт. Вона звернула увагу на необхідність реагувати на випадки хейту в школах та проводити заходи, які навчають поваги до різних культур.

На її пропозицію комісія вирішила через маршалка воєводства звернутися до регіонального управління освіти з проханням започаткувати у школах програми, присвячені повазі, культурному різноманіттю та протидії мові ненависті.

Маґдалена Хофлейт також зазначила, що частина правих політичних середовищ використовує антиукраїнські матеріали для збільшення політичної підтримки. Зі свого боку члени комісії були одностайні в необхідності реагувати на хейт і дискримінацію.

Економічний аспект дискусії представив заступник голови сеймику та член комісії Збишко Гомза. Він підкреслив внесок громадян України, які працюють у Польщі, в наповнення державного бюджету. За наведеними ним даними, у 2024 році доходи бюджету від діяльності українців становили понад 27 мільярдів злотих, тоді як близько 7 мільярдів злотих було спрямовано на допомогу Україні. Збишко Гомза наголосив, що присутність українців у Польщі не можна розглядати тільки через обсяг допомоги, яку вони отримували чи отримують. За його словами, українці працюють, сплачують податки й роблять свій внесок у фінансування держави.

Окремо учасники засідання говорили про організацію українського культурного життя. Голова комісії Ярослав Слома звернув увагу на велику кількість українських заходів у регіоні, але запропонував краще узгоджувати їхні дати. Цього року кілька великих подій відбувалося одночасно, через що частина охочих не могла взяти участь у всіх. Створення спільного календаря могло б допомогти уникнути таких ситуацій.

Ярослав Слома також зазначив, що українська громада відчуває вплив ксенофобських та націоналістичних тенденцій. Він пов'язав їх, зокрема, з політичною боротьбою та російською дезінформацією.

Під час дискусії наголошувалося, що реакції на окремі випадки не достатньо. Потрібна системна освіта, що розповідала б про національні меншини, спільну історію мешканців регіону та механізми мови ненависті. Для української громади водночас важливо й надалі відкрито брати участь у культурному та громадському житті – зі своєю мовою, традиціями та ідентичністю. ●

eprasa.pl 0d10841089

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

Холмські відзначення 160-річчя народження Михайла Грушевського

Міжнародна наукова конференція та презентація книжки про зв'язки Михайла Грушевського з Холмщиною стали центральними подіями відзначень 160-річчя від дня народження видатного українського державного діяча, голови Української Центральної Ради.

Захід, що відбувся 29 вересня у Холмі, розпочався у православній кафедральній церкві св. Івана Богослова, де відслужили урочисту панахиду за душу Михайла Грушевського. Опісля пройшла заупокійна літія та покладання вінків біля хреста, який був встановлений поряд із церквою у 2016 році в пам'ять про українського діяча.

Олег Синютка, депутат Верховної Ради України

Ґжеґож Сосінський, уповноважений люблінського воєводи

Участь в урочистостях взяли представники української та польської центральної й місцевої влади, дипломатичних установ, депутати Верховної Ради України, члени української громади в Польщі та численні гості з України.

– Вшановуючи 160 років від дня народження Михайла Грушевського, ми віддаємо шану тому українському діячу, який допоміг відновити українську державність, – говорив біля пам'ятного хреста посол України у Польщі Василь Боднар. Дипломат наголосив, що Михайло Грушевський як історик створив підстави української історіографії, де вказано, що українці, котрі живуть на своїй землі, – це «автохтонний народ, який має право на свою державність, на свою історію, на свою мову».

– Це насправді створило основи того, що ми сьогодні захищаємо. Основи нашої державності, основу ідентичності, основи того, за що сьогодні наші хлопці на фронті вмирають, віддаючи своє життя, за що страждають цивільні люди в українських містах і селах під бомбами й ракетами російського терориста. Це за те, що ми боремося за місце в світі вільної України, – продовжував Василь Боднар.

Потім відбулося покладання квітів до меморіальної дошки в пам'ять про Михайла Грушевського, яка міститься на будинку поруч. А після перерви урочистості перемістилися до Міської

eprasa.pl 0d10841089

публічної бібліотеки імені Марії Пауліни Орсетті в Холмі. Там відбулася міжнародна наукова конференція «Михайло Грушевський і його мала батьківщина – Холмщина протягом століть».

Відкриваючи її, головний організатор – голова Українського товариства у Любліні д-р Григорій Купріянович – підкреслив, що відзначення відбуваються в особливий час, коли триває війна в Україні. Він попросив усіх присутніх хвилиною мовчання вшанувати жертв війни в Україні, а також римо-католицького священника Станіслава Збойновича, який був убитий 24 вересня у місті Ярослав.

Говорячи про Михайла Грушевського, голова Українського товариства назвав його фундаментальною постаттю в історії українського народу.

– Він є однією з найвидатніших постатей, які народилися в Холмі, – наголосив д-р Григорій Купріянович.

Схожі слова прозвучали теж у листі міністра закордонних справ України Андрія Сибіги до учасників відзначень, який на конференції зачитав посол України в Польщі Василь Боднар.

«Такі події мають надзвичайно велике значення не лише для збереження пам'яті про Михайла Грушевського, а й для підтримки українців, які сьогодні продовжують його справу відстоювання державності України. Вони є важливим внеском у зміцнення українсько-польського партнерства, порозуміння та добросусідства, засвідчуючи, що спільна історична спадщина Холмщини може і повинна об'єднувати наші народи», – зауважив у своєму листі міністр закордонних справ України.

У ході конференції слово взяли дослідники з України та Польщі, зокрема спеціалісти, які вивчають біографію та історію Михайла Грушевського, а також фахівці з інших галузей. У своїх доповідях вони підкреслювали значення Грушевського в розбудові української державності та формуванні нової історіографії. Зустріч також стала платформою для дискусій про спільну історію, польсько-український діалог та солідарність у час російської агресії, що триває.

Багато учасників конференції, користуючись присутністю представників місцевої влади, закликали вшанувати Михайла Грушевського у місті. Прозвучали ідеї встановити пам'ятник, створити «меморіальну кімнату» чи музей на честь українського державного діяча.

Також у рамах конференції відбулася презентація книжки Юрія Гаврилюка «Михайло Грушевський, народжений у Холмі» (Київ – Холм, 2026) та була представлена виставка книжок «Михайло Грушевський в історіографії».

Хор кафедральної православної парафії св. ап. Івана Богослова в Холмі

Д-р Григорій Купріянович, Юрій Гаврилюк, голова Верховної Ради Руслан Стефанчук та депутат ВР Микола Княжицький. Фото з фейсбук-сторінки Посольства України у Польщі

На завершення відзначень відбувся урочистий концерт за участю Українського дитячо-молодіжного ансамблю «Гілочка» з Черемхи та хору кафедральної православної парафії св. ап. Івана Богослова в Холмі.

Цього самого дня Холм відвідав голова Верховної Ради України Руслан Стефанчук, який вручив подяку Григорію Купріяновичу. Українського історика з Любліна відзначили за багаторічну працю для української громади, збереження історичної пам'яті та зміцнення української присутності в Польщі.

Слід додати, що подібні відзначення проходили не лише в Україні та Польщі. Українські дипломати та представники громад у Австрії та Чехії у 160-річчя від дня народження Михайла Грушевського організували заходи з вшанування його пам'яті.

***

Організатором Холмських відзначень 160-річчя народження Михайла Грушевського виступило Українське товариство в Любліні. Співорганізаторами були Посольство України в Польщі, Генконсульство України в Любліні, Підляський науковий інститут, почесні консули України в Холмі та Перемишлі, Інститут української археографії та джерелознавства імені М. Грушевського Національної академії наук України, Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАНУ, Львівське суспільно-культурне товариство «Холмщина» та інші.

Відеозапис Холмських відзначень 160-річчя народження Михайла Грушевського можна буде подивитися на фейсбук-сторінці Українського товариства. ●

eprasa.pl 0d10841089

Олександр ЛЮБЧИЧ
Фото з Вікіпедії

Сергій Єфремов і безсмертна совість нації

Тоталітарна система завжди боялась людей розумних, освічених, неконтрольованих і тому небезпечних. Сталінські репресії 30-х років розпочались зі знищення інтелігенції, але спочатку був процес так званого «СВУ» або «Союзу визволення України». Головний обвинувачений – академік Єфремов, відомий вчений, журналіст і політик періоду Визвольних змагань 1917-1921 років, який навіть посеред духовної і творчої еліти України виділявся своєю безкомпромісністю, послідовністю і чесністю. Через що і був визнаний справжньою совістю нації, незнищуваної і безсмертної.

Від батьківського порогу до «матері міст руських»

6 (18) жовтня 1876 року в селі Пальчик Звенигородського повіту Київської губернії (нині це Черкащина) з'явився хлопчик, якого назвали Сергієм. Ім'я це мало давнє походження – прийшло зі стародавнього Риму і за одним із тлумачень походить від слова «servitor» або ж «захисник». Саме в цей рік російський цар Олександр II підписав указ про витіснення та повну заборону української мови в культурній та освітній сферах життя своєї держави – імперії. Але на додаток до царського указу народилась і людина, яка все своє життя присвятила боротьбі за волю й повну незалежність України.

Проте спочатку була батьківська хата і батьки-українці Олександр Охрименко і Одарка Крамаренко. Щоправда батько, який був священником, носив вже російське прізвище Єфремов (українське ім'я Охрім – відповідник російського Єфрем), змінене, напевно, задля отримання кращої парафії. Як кажуть у народі, «мирське – людське», хоча син Сергійко, коли став дорослим, прізвища не змінював, попри можливість перешкоджання своїй кар'єрі – політичній, вже в незалежній Україні. І в цьому проявилась упертість його характеру. Спочатку він продовжував родинну традицію – навчався в Уманській початковій духовній школі, потім – в Київській духовній семінарії (1891-1896 рр.), але останню вже не закінчив. На терені «матері міст руських», наповненої церковними дзвонами, юнак проявив себе як «політично неблагонадійна» людина. В 1897 році екстерном успішно склав іспит на атестат зрілості при 1-й Київській гімназії. Потім став студентом юридичного факультету Київського університету Святого Володимира, який закінчив у 1901 році. Хоча за обраною професією ніколи не працював, бо його зацікавили інші речі, і він обрав зовсім інший шлях у своєму житті.

Початок літературної і політичної діяльності

Перші проби пера Сергій Єфремов зробив ще в студентські роки у галицьких виданнях, зокрема в 1895 році у журналі «Дзвінок» були надруковані його оповідання «Неслухняні діти» і «Пригода», а в журналі «Зоря» – нарис «Жид». В цьому ж році він став одним із засновників українського науково-просвітницького і літературного видавництва «Вік» у Києві. Це перше підцензурне видавництво в Україні, яке, за спогадом самого Єфремова, почало «топтати стежку і під сільську стріху, і в господу інтелігентних людей». В 1900-1902 роках видавництво випустило тритомну антологію нової української літератури за 100 років (1798-1898), куди увійшли кращі твори українських письменників із біографічними даними про них. А в наступні роки з'являються наукові та публіцистичні статті Єфремова в «Записках Наукового товариства імені Т. Шевченка», «Літературно-науковому віснику», «Правді» та інших галицьких виданнях. Автор виступав на захист української мови та культури, відстоював самобутність української нації, право українців на власну ідентичність, негативно сприймав прояви ксенофобії та антисемітизму, котрі поширились у цей час в імперії. Починається багаторічна праця самого Сергія Єфремова в справі пропаганди досягнень української літератури, висвітлення життя та діяльності найбільш яскравих її представників. Виходять його монографічні дослідження «Марко Вовчок» (1907), «Співак боротьби і контрастів» про Івана Франка (1913), «Тарас Шевченко» (1914). В цей же час Єфремов готує перше видання своєї «Історії українського письменства» (1911), в якій він розглянув літературний процес із найдавніших часів аж до початку XX століття.

Він не був суто кабінетним вченим, бо прагнув взяти участь і в політичному та суспільному русі, який розгортався в імперії. Зацікавився ним ще в студентські роки. А наприкінці 1904 року став одним із засновників Української радикальної партії (УРП), яка, об'єднавшись у 1905 році із Українською демократичною партією, утворила Українську демократично-радикальну партію (УДРП). В цей же рік Єфремов очолив роботу по створенню Української селянської спілки, а наступного 1906 року з його ініціативи була створена Всеукраїнська учительська спілка (ВУУС). В 1908 році він став одним із засновників та активних учасників «Товариства українських поступовців» (ТУП), яке ставило собі за мету досягнення автономії України в складі демократичної федеративної Росії. До керівництва ТУП увійшли найвидатніші представники українського національно-визвольного руху Михайло Грушевський, Євген Чикаленко, Борис Грінченко, Дмитро Дорошенко та інші. Але із початком Першої світової війни проти них розпочалися репресії.

eprasa.pl 0d10841089

Сам Єфремов заарештовувався двічі (в 1905 і 1914 роках). Хоча це було ніщо у порівнянні із тим, що чекало його у радянській Росії.

Участь у створенні української держави: успіхи та невдачі

Після початку революційних подій Єфремов був обраний членом Української Центральної Ради (березень 1917 року), потім став заступником голови Центральної Ради (квітень 1917 року) і до прибуття Михайла Грушевського у Київ фактично її очолював. 14 червня 1917 року він увійшов до складу першого українського уряду – Генерального секретаріату, ставши Генеральним секретарем міжнаціональних відносин України. І хоча він займав цю посаду лише протягом двох місяців (червень-липень), деякі історики вважають Єфремова «хрещеним батьком» УНР, оскільки начебто йому належить ініціатива перейменування України в Українську Народну Республіку (листопад 1917 року). З вересня 1917 року Єфремов очолював Українську партію соціалістів-федералістів (УПСФ), але після квітневого перевороту 1918 року і приходу до влади гетьмана Скоропадського він знаходився в опозиції, бо вважав, що «його політика має бути чужою для України» та «явно ворожою її інтересам». Не сприйняв і більшовиків, які захопили Київ. В своєму відкритому листі до командувача червоними військами Юрія Коцюбинського («Лист без конверта») засудив його діяльність, написавши, що він «славного батька звироднілий син». Деякий час Єфремов переховувався, знаходячись на нелегальному становищі. Але восени 1919 року на прохання Української академії наук (УАН) він був амністований радянською владою.

Відхід від активної політики, продовження наукової діяльності

Він був чоловіком надзвичайно розумним і спостережливим. Розповідають, що вже із п'яти років навчився читати. Постійно, ще зі студентських років писав і друкувався. За припущеннями дослідників, написав від трьох до десяти тисяч праць (від монографій до різних статей). Зрозумів, що від політики потрібно триматися подалі і зайнявся суто науковою роботою. З 1919 року був дійсним членом УАН (із 1921 року ВУАН – Всеукраїнської академії наук), в 1922-1928 роках – віце-президентом ВУАН, а в 1924-1928 роках – головою її Управи. Очолював також історико-філологічне відділення академії, історико-літературне товариство та декілька наукових комісій. Надрукував нові монографії – «Михайло Коцюбинський» (1922), «Іван Нечуй-Левицький» та «Іван Карпенко-Карий» (1924), «Панас Мирний» (1928). Допрацював і знову видав «Історію українського письменства», яка за його життя перевидавалася чотири рази. Взагалі ж великою заслугою Сергія Єфремова було те, що він перший встановив «хроматичний» ряд українського письменства – від часів Київської Русі і до XX століття. Ця послідовність була прийнята і радянським літературознавством, яке не визнавало, що це зробив саме Єфремов, підтримується вона і в наш час. Також академік Єфремов вносить свою частку і в поширення творчого спадку Великого Кобзаря: у 1927-1928 роках видає «Щоденник» і «Листування» Тараса Шевченка. За його редакцією виходить ряд збірників про українських письменників, «Словник української мови Бориса Грінченка» та інші праці. Але діяльність Єфремова все більше і більше не подобалась верхівці і партійним чиновникам тоталітарної держави. Не сприймав і він «системи на брехні й провокації, на світовому дурилюдстві заснованої». Із 1923 по 1929 рік вів свій «Щоденник» і на його сторінках писав те, про що не міг сказати відкрито – про повну відсутність свободи і залежність людини від пролетарської держави, створеної начебто для неї, про вимирання селянства, розправи з інтелігенцією, фальшивість комуністичної системи та її вождів і таке інше. З другої половини 20-х років розпочалося систематичне цькування Єфремова, а в 1928 році розгорнута кампанія по боротьбі з «єфремовщиною». Самого академіка відсторонили від обов'язків одного із керівників ВУАН. А 17 грудня 1928 року відбулася розмова із негативно налаштованим до нього президентом ВУАН Заболотним. Останній обіцяв поставити його на коліна, якщо не покається. Сергій Єфремов тоді записав: «Навколішки я не стану, каятись не буду – отже, перспектива виявляється: мандрівочка, і, мабуть, неблизька…» Двічі його вже заарештовували (в 1919 та 1921 роках), третій арешт відбувся 21 липня 1929 року. В березні-квітні 1930 року у Харкові відбувся судовий процес над великою групою представників української інтелігенції, на якому Єфремов був одним із головних обвинувачених.

Знищена людина, але безсмертна совість нації

Серед тих, хто потрапив на лаву підсудних, були видатні діячі української науки, культури, кооперації та духовенства (всього 45 осіб). Але масштаб репресій був значно більшим: в цій, надуманій і сфабрикованій справі про «контрреволюційну організацію СВУ» (Союз визволення України), «членам» якої інкримінували «підготовку повстання в Україні», було залучено та репресовано 474 особи. Так звані «підсудні» отримали різні покарання, а надуманий «керівник» СВУ Сергій Єфремов був засуджений до смертної кари, заміненої на 10 років ув'язнення. Сім років провів у політізоляторі в Ярославлі, потім переведений до Володимирської тюрми. Залишив світ за нез'ясованих обставин 10 березня 1939 року (за три місяці до закінчення терміну покарання). В період так званої «перебудови» 11 серпня 1989 року реабілітований разом із іншими засудженими у «справі СВУ» через відсутність складу злочину.

Отже, якою людиною був Єфремов? Перш за все, невибагливою, співчутливою до інших і чесною. В особистому житті, про яке мало відомо, однолюб, бо із 30-річного віку пов'язав свою долю з двоюрідною сестрою Орисею Дурдуківською, а оскільки не мав права одружуватися із нею, то жив у цивільному шлюбі. В деяких джерелах пишуть, що це було платонічне кохання, бо не мали й дітей. Про жінок Єфремов говорив, що вони «як погода», і червонів при цьому. Вперше горілку спробував на своє 50-річчя, а проснувшись наступного дня, записав: «Мені соромно за вчорашнє… і за те, що пізно почав». Лаятись, як інші чоловіки, не вмів, найбільшою лайкою було «квадратний дурень» чи «свинське ідіотство». Ось такий, справжній вчений – академік Єфремов. Прозваний совістю нації, він був знищений, але з'явилися нові борці за свободу України. Тож совість нації безсмертна, доки є й будуть люди, подібні до Сергія Єфремова. ●

eprasa.pl 0d10841089

Петро ВІРХНЯНСКИЙ

Слово до «Лемком єм…»

Закінчення з попереднього номера

В дописі Заґорского трудно мі обоятні перейти и обік тых слів: *W innym miejscu narzekano, że rodziny wyrzucały z domów własne dzieci za współpracę z ukraińskim podziemiem. Oddział „Szuhaja" raportował z kolei w 1945 r., że jego działania zakończyły się fiaskiem z powodu wrogiego nastawienia* ***Łemków, którzy mieli organizować obławy na upowców i przeczesywać lasy z bronią w ręku****. Ukraińcy nie znaleźli wielkiego posłuchu wśród Łemków*. На підставі наведеного мож подумати, же Лемкы не были беззубныма овечками, мусіли быти барз добрі зорганізуваны и мати дуже придбаной збройі, кєд: *mieli organizować obławy na upowców i przeczesywać lasy z bronią w ręku.* З того што мі єст відоме, лем Баниця (сусідуюча з Вірхньом, Панкном и Кривом) мала партизанцкий одділ. Лем в тім селі діяли нашы збройны силы – был то одділ червеной Ґвардії Людовой. Адютантом єй командира – як добрі тямлю Шкимбы – был пізнішшый лемківскій діяч Михав Донский. Лем він пережыл, вшыткы партизане згынули в лісній облаві зорганізуваній Німцями и украінскыма січовиками. Баницкий одділ ҐЛ серед мешканців околичных сел мал злу славу, в опініі гладышовян не были то партизане, а просто злодіє и бандиты. Нотабене, Лемкам міцнішше за скору зашли не упівці, а якраз так званы січовикы, адже ґранатова поліция, котра на Лемківщыні рекрутовала ся в головній мірі якраз з закарпацкых Русинів-Украінців.

В послідным акапіті свого допису Заґорскій хыбаль мылит свідоміст національну зо знаньом. Там, вертаючы до реченя, котрым допис зачал, пише, же: *nadal często można przeczytać, że Łemkowie są po prostu Ukraińcami, tylko używają innej nazwy. Co ciekawe, z podobnymi opiniami znacznie częściej spotykałem się wśród Ukraińców mieszkających w Polsce niż podczas pobytów na samej Ukrainie. Na zachodzie kraju takie przekonanie się pojawiało, ale im dalej na wschód, tym częściej rozmówcy pytali po prostu: „Kim właściwie są Łemkowie?* Здає ся бесідувати, же то ищы єден доказ на то, же Лемкы сут окремым народом, а по-мойому маме ту до чыніня лем зо знаньом Украінців о існуваню когоси такого як Лемкы. Знам, же Заґорскій має досьвід воєнного кореспондента, же релацйонувал росийско-украінску війну, але знам и тото, же в околицях Луганьска и Донецка жыли переселенці з Лемківщыны, же ґітом Майдану в 2015 р. была пісня, створена на мелодию старой лемківскої співанкы („Ґоріла сосна, палала"- https://www.youtube.com/watch?v=16TZObT_0Ao&list=RD16TZObT_0Ao&start_radio=1). Та знам и тото, же одповіды часом барже залежны сут од того, хто ся зьвідує, а не од одповідаючого, но и барз важне єст и тото як ся зьвідуєме.

З Заґорскым згаджам ся ищы в єднім, але хыбаль традицийні юж не до кінця. Справді єст так як пише: *Uznano, że największe wydarzenie kulturalne Łemków* (адже Лемківска Ватра в Ждыні – ПВ) *zaczęło promować przede wszystkim ukraińską interpretację historii i tożsamości. Zjednoczenie Łemków odrzuca takie zarzuty, wskazując, że jedynie kontynuuje tradycję Watry i reprezentuje tę część społeczności, która utożsamia się z narodem ukraińskim. Dlatego na Watrze powiewają ukraińskie flagi, napisy są w tym języku, a łemkowskiego praktycznie nie widać*. Згодил бым ся в 100%, кєд в посьлідніm речыню кропку поставлено бы заразіся по слові «języku». Буду твердо стояти при тім, же в Ждыні лемківска культура плекана єст практичні на каждій Лемківскій Ватрі. Знам, же Лемкы маючы алергію на вшытко, што украінскє, думают інакше, та жытя підповідат, же історию легко мож скривити домішком брехні. Часом не хочеме тямити пересторіг предків, єдна бесідує, же циґаньство діє коротко, адже в жытю далеко з ним не зайдеме (*Циґаньство має короткы ногы*.). Історії никому не вільно перекабачати на свою моду, цілий час не мож крутити ньом там и назад. Нихто не повинен того робити, Обєднаня Лемків тіж. На мою думку, на каждій Лемківскій Ватрі вывішены мали бы быти фаны вшыткых, жывых, нашых потічків.

Єднако треба ту речы, же вшыткы народні приповідкы не сут правдивы, правда прецін не лежыт по середині. Все лежыт там, де лежала и ниґда не змінят ся ани на йоту. Украінскы фаны мі не вадят, але тіж думам так як Заґорскій, же на каждій Лемківскій Ватрі повинно іх быти більше. Зрештом, не лем в Ждыні, а на каждій Лемківскій Ватрі повинны быти фаны вшыткых лемківскых партий, а так не єст. Написы Лемківскых Ватр тіж мали бы быти нашы. На жаль, Ждыня не од глони єст з тым часом на бакєр. Єдну ждыньску Ватру давно тому описал Семан Мадзелян, котрий так як и неєден Лемко и гнеска, приходил на Ватру не лем задля сцены, але и зато, же ту мож зийти ся зо знакомыма. Пише о тім так: *Давно тоты нашы роды ходили до себе на гостины піше, фурманками, а гнес чысте чудо – ту на ватрянім поли буде наш родинний кєрмеш. Робыме памятковы знимкы і споминаме незабыту Білцареву і Чертіжне. Сьпіват «Лемковина» зо Львова. Сьпіват барз гарді, неє што повісти, але як на Ждыню то кус «загарді», чижбы николи не мали в руках сьпівника Ореста Ґижи з Висовы? Так само конферансєр „не наш", лем хыбаль з Театру ім. Івана Франка зо Львова, што небарз пасує до ждыньского пленеру. На попередніх Ватрах тоту функцию повнили тутешні ґаздове, натурально без великой містецкой «шмінкы» і люде тото любили. Де ся поділи тоты люде, што ішли терністом ватряном стежком од Чарной, през Бортне, по гнесьню Ждыню? Хыбаль гнеска іх ту неє і мусів заступити іх якісый барз вчений пан зо Львова. На перервах медже сьпівом оповідав короткы і направду веселы скечы, але мі чогоси нехтіло ся сьміяти, сам не знам чого. Повеселіли зме як на сцені засьпівала «Кычера» з Ліґниці*.[10] Семан Мадзелян мали очывидно украінску національну сьвідоміст. Гнеска на ждынскій, на жал, не лем не зышол єм ся зо знакомыма, не є юж конкурсів лемківскої бесіды, історії и географії Лемковины, но и Лемка Року тіж юж ся не выберат. Тужу тіж и за выборами найкращої Лемкині, але менше, товды нераз на ватряну сцену выскочыла (ничым Филип з конопі) Бортуля родом взята з обряду формованя весільного оршаку. О конферансієрах ани не спомну, юж не сут зо Львова, але взором лемківскої бесіды быти не можут. В ватряній хыжочці та в дискусыйных шатрах на стрічах тіж головно чути лем літературну мову, польску або украінску - то залежыт од запрошеных гостів. Не знам ци організаторе знают, чом з рока на рік на ждынскій Лемків з Лемківщыны єст шораз то менше и менше. Колиси приходили цілыма родинами, а гнеска з неєдной хыжы не є ани делегациі. Не є юж сесых люди, котры давно тому не могли діждати ся наступной Ватры? Вшыткы прецін не погмерали.

На конец ищы раз повім, же хоц нарічу, єднако ниґда не погоджу ся з тим, же в Ждыни на Лемківскій Ватрі: *łemkowskiego praktycznie nie widać*. Знам што раджу, тоты, на котрых в Чарній, Ганчовій, Бортнім ци Ждыни мня не было, порахую на пальцях єдной рукы и гідні мі іх ищы остане. Лемківского як для мене на неєдній могло бы быти більше - прецін доброго ниґда за дуже. ●

10. Семан Мадзелян, *Смак долі,* Криниця 2000, с. 145.

eprasa.pl 0d10841089

50-й JarmaRock FEST: музична сцена ювілейного фестивалю

Цьогорічний український фестиваль JarmaRock FEST стане по-справжньому особливим, адже організатори зібралися усі разом для того, аби підготувати для вас справжнє свято. У цьому році зберуться усі артисти та гурти, яких ви так любите і чекаєте зустрічі з ними, а хтось, відкриємо вам таємницю, виступить спеціально для гостей JarmaRock FEST після довгої перерви, але і нові музичні зірки звичайно теж будуть. Цей фестиваль стане поєднанням ностальгічних моментів, теплих спогадів та особливої атмосфери у колі найближчих людей. Приїзд на фестиваль може стати чудовою нагодою зустріти тих, кого давно не бачили, знову відчути знайомі емоції та просто побути разом. Варто приїхати разом з дітьми чи онуками, щоб поділитися улюбленими піснями та створити вже спільні спогади, що пов'язані з «Ярмарком». Саме тому на ювілейному фестивалі виступлять артисти, чиї пісні стали улюбленими для не одного покоління. Тож час розповісти про них.

Перший, так улюблений усіма вами, легендарний український гурт «Воплі Відоплясова» та його лідер Олег Скрипка. Це справжня українська енергія та музична історія, якій уже 40 років, але вона продовжує звучати на весь світ. Цей гурт виступав на великих європейських сценах і фестивалях, зокрема на «Весні в Буржі», фестивалі у Бельфорі (Франція), Blue Moon Festival, Jetlag Festival та Vibe Festival. Їхні хіти, які знають усі: «Весна», «Танці», «Країна Мрій», «День Народження», «Машина» та інші, вже давно стали частиною українського музичного коду.

Виступи ВВ – це завжди потужне рок-шоу, де в одному концерті поєднуються сучасне звучання та традиція; концерт, в який глядач поринає повністю і стає частиною великого дійства. А про музику та харизму самого Олега Скрипки годі й говорити, адже це симбіоз року, фольку, джазу, енергії та свободи, який формує обличчя української музики.

Справжнім подарунком для гостей фестивалю, який точно вразить, стануть виступи гуртів, які вже тривалий час не виступають, але спеціально для ювілейного JarmaRock FEST виступлять і подарують гостям свої пісні, а разом з тим і незабутні емоції.

Є гурти, чиї пісні та мотиви впізнають із перших нот. Саме таким є гурт «CHUTIR». Це легенда української фольклорної сцени Тріміста, музичний шлях якого розпочався з відкриття та збереження традиційних українських пісень. У своїх піснях вони співають про звичайне життя, щоденні переживання, любов і те, що знайоме кожному із нас. Саме ця щирість допомогла їхній музиці знайти відгук у серцях багатьох слухачів. Їхні життєві за змістом пісні та поєднання знайомих мелодій із новим аранжуванням стало своєрідним новим подихом у музичному просторі регіону. «Хутір» випустив кілька альбомів, концертував у Польщі та за кордоном і протягом багатьох років заохочував публіку до спільної забави. Цього року і у гостей фестивалю з'явиться можливість пригадати їхні запальні мотиви та знову відчути ті незабутні емоції.

Особливим подарунком для гостей фестивалю стане виступ гурту «HA-HAMALIJA», який вписав своє ім'я в історію української музичної сцени JarmaRock FEST. Їхня творчість виростала з української традиції, але мала виразно сучасний, роковий характер. Цей гурт звертався до української поезії та музики, надаючи їм власного, енергійного звучання. З впевненістю можна зазначити, що гурт «На-Hamalija» був важливою частиною музичної історії української громади Тріміста, сцени, на якій протягом багатьох років зустрічалися традиція, рок, енергія та прагнення зберегти власну культуру. Це буде особлива зустріч із музикою, яка напевно залишить свій слід у пам'яті та серцях слухачів.

Свою музичну барву до ювілейного фестивалю додасть Roman Hawran – легенда Молодіжних ярмарків 1980-х років: його перший великий концерт відбувся восени у 1981 році у Сопоті саме під час українського «Молодіжного Ярмарку». У його репертуарі авторська та співана поезія, а також поетичні твори Тараса Шевченка, Василя Симоненка, Василя Стуса та інших. Його оксамитовий голос і майстерний гітарний акомпанемент створюють особливу атмосферу його виступів. Музичні виступи Романа Гаврана не просто звучать, вони розповідають історії, оживляють поетичні рядки та торкаються найтонших струн душі.

Продовжить музичну програму відомий багатьом із вас гурт «The Ukrainian Folk». Його творчість – це поєднання звуків зі стилістично віддалених світів, що відображає захоплення учасників гурту різними музичними жанрами та перегукується з історією колективу. У їхній музиці можна почути львівське ретро, рок-балади, гуцульські мотиви, гостре звучання гітари та українські народні пісні. «The Ukrainian Folk» видав кілька альбомів, багато концертував різними містами та країнами, брав участь у різних музичних програмах.

18.

eprasa.pl 0d10841089

Продовження з 17 сторінки

Музично колектив виховав цілі покоління, тож це чудова нагода почути улюблені хіти та повернутися у ті часи, коли під них проживали важливі моменти свого життя.

Наступним гуртом, що виступить на фестивалі у листопаді, буде «HORPYNA». Ще один легендарний гурт, який точно знайомий не одному поколінню. Завдяки багатій історії гурту його вважають одним із найвідоміших музичних гуртів у Польщі та водночас піонером цього жанру серед українських гуртів. «Горпина» виступала сотні разів як у Польщі, так і за кордоном. У їхньому портфоліо сім альбомів та кілька музичних кліпів, а вже скоро планується випуск нового диску. Концерти «Горпини» – це неймовірно емоційна подорож крізь етнічні звуки, де музиканти створюють особливий зв'язок зі своїми слухачами.

50-й фестиваль об'єднає неймовірних легенд музичної сцени – артистів, чиї імена вже давно стали частиною музичної історії, а їхні виступи занурять вас в атмосферу спогадів про минулі едиції JarmaRock FEST.

Прихильників гурту «Nadija» теж з радістю запрошуємо, адже саме цей гурт подарує вам незабутній виступ – музичну подорож, натхненну польською, лемківською та українською народною музикою. Цей гурт відрізняється своїм потужним роковим звучанням, доповненим фолковим забарвленням скрипки та двоголосим вокалом. У своєму репертуарі колектив має авторські композиції та створює власні аранжування відомих традиційних пісень, черпаючи натхнення з традицій своїх предків.

ОГОЛОШЕННЯ

А ще на фестиваль завітає гурт «HarazD», під виступи яких неможливо не танцювати. Їхній потужний український драйв відчувається з перших нот і знаходить відгук у кожному слухачеві, заряджаючи енергією та бажанням підспівувати. Натхненням для гурту від самого початку був український фольклор, тому у виконанні «Гаразду» можна почути як маловідомі, так і дуже популярні українські народні пісні у власних аранжуваннях. Гурт зіграв дуже багато концертів і забав, виступав на різноманітних заходах по всій Польщі, а також за її межами. Не пропустіть можливість наживо відчути їхню енергію!

Серед гостей фестивалю буде запальний етно-поп гурт з України – PATSYKI Z FRANEKA. Їхній музичний продукт і стиль звучить по всій країні. Він привезе із собою відомі в Україні та за її межами суперхіти: «VasЯ OMG», «Марічка», «Серце», «Натуся». Цей гурт створює потужний грув на танцювальних ритмах, змішуючи їх з українськими народними мотивами та інструментами і самобутньою українською лірикою. Тож неодмінно завітайте на фестиваль – чи ви вже добре знайомі з творчістю цього гурту, чи лише відкриваєте її для себе.

Поруч із добре знаними іменами на 50-му JarmaRock FEST виступлять і молоді зірки – виконавці та гурти, які представляють нове покоління української музики. Одним з таких стане молодий гурт «Szarawary», який виконує українські пісні та швидко здобув популярність серед польської публіки. Гурт регулярно виступає на концертах, фестивалях і культурних заходах, представляючи енергійні аранжування української музики. У своєму репертуарі він поєднує традиційні музичні твори із сучасним звучанням, створюючи неповторну атмосферу та знайомлячи широку аудиторію з українською культурою. Їхня музика поєднує свіже звучання та енергію, яку найкраще відчути наживо.

А для тих, хто любить відкривати нові імена, виступ Julii Romaniuk стане чудовою нагодою познайомитися з вокалісткою та авторкою музичної ідеї, що поєднує українську ретро-музику з джазовим та альтернативним звучанням. Співачка переосмислює успадковані знайомі мелодії через сучасні аранжування, живий саунд і власну манеру. Окремою частиною її творчості є авторський музичний проєкт TEKLYA, у якому вона працює вже з власним музичним матеріалом. Це дає Julii можливість зберігати українську музичну спадщину живою та створювати нову українську музику. Можливо, саме цього року на вас чекає нове музичне відкриття!

Більше того, ще одним особливим музичним сюрпризом стане гала-концерт за участю зірок з різних гуртів та формацій, що виконають ваші улюблені хіти. Хто саме вийде на сцену – поки тримаємо у секреті, але це точно знайомі усім вам обличчя. І на цьому сюрпризи не закінчуються. Окрім музичних виступів на вас чекає зустріч з театральним мистецтвом, а саме з театром «Навпаки» з Ґданська і виступи кабаре. Таке розмаїття жанрів та різноманітна програма фестивалю обіцяє стати справжньою мандрівкою крізь роки.

50-й JarmaRock FEST у Ґданську відбудеться вже зовсім скоро. Ви ж вже маєте квитки? Якщо ні, то їх також можна придбати на вході до клубу в день концерту. Більше інформації – на наших сторінках у Facebook та Instagram.

З нетерпінням Вас чекаємо, аби разом відсвяткувати це «свято української культури»!

eprasa.pl 0d10841089

XXXV ПІДЛЯСЬКА ОСІНЬ 15/18102026

четвер 15 жовтня

ГАЙНІВКА
год. 9.00 > Гайнівський будинок культури, вул. Т. Солонєвіч 4
Театральна вистава для дітей «В гості до Сонечка»
Автор: Марцін Мажец режисер: Марцін Мажец, Ельвіра Босович, Рівненський театр ляльок

БІЛОСТОК
год. 12.30 > Немуніципальна початкова школа свв. Кирила і Мефодія в Білостоці, вул. Л. Варинського 30
Театральна вистава для дітей «В гості до Сонечка»
Автор: Марцін Мажец режисер: Марцін Мажец, Ельвіра Босович, Рівненський театр ляльок

п'ятниця 16 жовтня

БІЛЬСЬК ПІДЛЯСЬКИЙ
год. 8.30 > Більський будинок культури, вул. 3 Травня 2
ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ
Театральна вистава для дітей «В гості до Сонечка»
Автор: Марцін Мажец режисер: Марцін Мажец, Ельвіра Босович, Рівненський театр ляльок
Концерт дитячих ансамблів з Підляшшя та гостей з України

ЧЕРЕМХА
год. 11.15 > Ґмінний осередок культури, вул. 1 Травня 77
Театральна вистава для дітей «В гості до Сонечка»
Автор: Марцін Мажец режисер: Марцін Мажец, Ельвіра Босович, Рівненський театр ляльок

БІЛОСТОК
год. 18.00 > Університетський центр культури та науки, вул. Ціолковського 1H
Концерт ансамблів з Польщі та України
год. 20.00 > Університетський центр культури та науки, вул. Ціолковського 1H
Танцювальна вечірка з Капелою Наконечного

субота 17 жовтня

БІЛЬСЬК ПІДЛЯСЬКИЙ
год. 11.00 > Більський будинок культури, вул. 3 Травня 2
Театральна вистава для дітей «В гості до Сонечка»
Автор: Марцін Мажец режисер: Марцін Мажец, Ельвіра Босович, Рівненський театр ляльок
год. 16.00 > Більський будинок культури, вул. 3 Травня 2
Концерт ансамблів з Польщі та України

СІМ'ЯТИЧІ
год. 18.00 > Сім'ятицький осередок культури (синагога), вул. Зашкільна 1
Концерт ансамблів з Польщі та України

неділя 18 жовтня

НАРВА
год. 13.00 > Станція добровільної пожежної команди, Площа 1-го Травня 5 (Ринок)
Концерт ансамблів з Польщі та України

ГАЙНІВКА
год. 15.00 > Гайнівський будинок культури, вул. Т. Солонєвіч 4
Концерт ансамблів з Польщі та України

Ансамблі, які беруть участь у Фестивалі

Ранок (Більськ Підляський), **Гілочка** (Черемха), **Сонечко** (Більськ Підляський), **Родина** (Дуб'яжин), **Думка** (Більськ Підляський), **Луна** (Парцево), **Вервочки** (Вуорля), **Ярина** (Більськ Підляський), **Добрина** (Білосток), **Студія пісні Гайнівського будинку культури** (Гайнівка), **Хабри** (Нарва), **Ехо пущі** (Гайнівка), **Гармонь** (Лосинка), **Оморфос** (Сім'ятичі), **Вереси** (Виліново), **Незабудки** (Нурець Станція), **Новина** (Мощона Королівська), **музичний ансабль Дебют** (Гайнівка), **музичний ансабль Хлопакі з ліпіньскої паки** (Ліпіни), **Тетяна Стригун** (Варшава), **Капела Наконечного** (Перемишль), **Чоловічий ансамбль церковної музики „Катапетасма"** (Варшава), **Гурт Ватага** (Рівне-Україна), **Тріо народного аматорського ансамблю української пісні Калина** (Рокитне-Україна), **лірник Андрій Ляшук, лірник та дудар Юрій Ковальчук, Зразковий ансамбль народного танцю Вербонька** (Зоря-Україна).

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10 / +48 661-420-649, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Lesia Korostatevych (Warszawa), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1400 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 0d10841089

XXIII

Огляд української співаної поезії та авторської і сучасної пісні

24 жовтня 2026
год. 10:00

Szkoła Podstawowa nr 2
im. Jarosława Dąbrowskiego
(ul. Kościuszki 70)

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA

Zadanie współfinansowane ze środków Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego

WARMIA MAZURY

Organizator / Współorganizator

Związek Ukraińców w Polsce
Koło w Olsztynie

Patronat medialny

Наше Слово

eprasa.pl 0d10841089